

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An & qua ratione proprium Dei attributum sit, esse Vnum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

16 pisse, vt omnes Christiani contra Aristotelem consentiunt; de quo alibi plura.

Secundam partem tradit S. Thomas lib. 1. cont. gent. cap. 66. & 1. p. q. 14. a. 1. 3. & in 2. d. 7. q. 2. a. 2. & omnes Thomistæ, nominatim Ferrariensis eod. cap. 66. & 67. Capreolus in 1. d. 36. q. vn. a. 2. Caietanus 1. p. q. 14. a. 1. 3. item Richardus quodlib. 3. a. 1. q. 1. a. 2. & 3. & in 1. d. 38. q. 5. Marfilus in 1. q. 40. a. 2. Corduba q. 5. dub. 8. Molina hic q. 14. a. 1. 3. d. 1. 3. & recentiores communiter; eodemque modo expressè loquitur Anselmus in Monolog. cap. 2. 2. & in profol. c. 20. et si Deo omnia præsentia esse in æternitate negent Aletis 1. part. q. 23. m. 4. a. 3. Bonaventura in 1. d. 35. in com. dub. 6. & d. 39. a. 2. q. 3. & d. 41. a. 2. q. 1. Scotus cum suis in 1. d. 39. q. 1. Durandus d. 38. q. 3. Aureolus d. 36. q. 1. a. 1. & d. 38. q. vn. a. 1. Ariminensis d. 38. q. 1. a. 2. Gabriel q. vn. a. 2. & fauet S. Augustinus lib. 1. 2. de ciuit. c. 25. vbi ait: *Antequam fierent (creaturæ) non fuerunt; sed ante dico, æternitate, non tempore.* Sed in re non est dissensio, vt inferius dicitur.

Probatur ea pars assertionis. Quia verbum *Est* aut *existit*; non semper dicit respectum ad tempus præsens, seu intrans præsentis temporis, quo aliquid affirmatur *Esse* vel *existere*, sed quando coniungitur cum aliqua duratione completente non solum tempus præsens, sed etiam præteritum, aut futurum, significat aliquando existentiam pro aliquo tempore præterito, aut futuro, comprehenso intra eam durationem, cui coniungitur, præcipue si hæc duratio adhuc perseueret. Ita enim dicimus, Hoc anno dies Paschæ v. g. est 19. Aprilis; dies S. Matthiæ est ante Quadragesimam; sunt sex Eclipses; idque sæpe etiam dicitur toto Anno decursu, etiam si dies S. Matthiæ, Paschatis, aut vna altera v. Eclipsiam præterierint; solum enim volumus dicere, ipsum Annum totum secundum diuersas sui partes complecti sex Eclipses, item diem Paschatis incidere in diem 19. Aprilis, & c.

Simili ergo etiam modo, & ratione maiori, quia æternitas semper eadem, & tota simul inuariabiliter existit, relque omnes, & omnia tempora complectitur, non solum præsentia, sed etiam præterita, & futura; verè dici aliquo sensu potest, in æternitate verè & realiter existere omnia, quæ sunt, præsentia, præterita, & futura; ita vt dici possit, Romulus coexistit æternitati, Antichristus coexistit æternitati, & c. non quidem cum respectu ad tempus præsens, quo dicimus eos coexistere æternitati; sed cum respectu ad illud tempus, seu pro illo tempore, quo existunt, seu quo habent, aut habuerunt, vel habituri sunt existentiam. Et hoc est, quod Caietanus, Ferrariensis, & Molina fatentur, propositiones eiusmodi esse falsas, si vti communiter fieri solet, verbum consignificet tempus; veras autem, si consignificet *Nunc æternitatis*.

17 Vnde colligitur tertia pars, quam non solum tradunt authores citati contra præcedentem partem, sed etiam recentiores plerique, adeoque communis Doctorum sententia. Et probatur. Quia qui dicit, res creatas semper, aut simul, aut ab æterno realiter esse præsentis Deo, significat res easdem omni tempore, ac simultanea duratione & existentia, atque ante initium temporis, coexistere Deo, seu realiter esse præsentis Deo; quæ tamen omnia falsa sunt; vt rectè Gregorius de Valentia q. 14. p. 5. Vasquez disp. 64. cap. 5.

Suarez cit. opusc. 2. lib. 1. c. 7. Gillius lib. 2. tract. 10. c. 17. et si quidam, præcipue Thomistæ recentiores, pro se citantes S. Thomam locis citatis, aliter loquantur, in quibus Abulensis in cap. 11. Iosue q. 21. Capreolus cit. d. 36. q. vn. art. 2. Molina q. 14. d. 1. 3. dicunt res creatas simul esse præsentis, aut coexistere Deo. Idem verò Abulensis loc. cit. Richardus cit. quodlib. 3. a. 1. q. 1. art. 3. Ferrariensis cit. cap. 66. Caietanus cit. q. 14. a. 1. 3. dicunt, eas semper esse præsentis Deo; denique res esse præsentis Deo ab æterno, vel ex æternitate, concedunt etiam Richardus, Capreolus, Caietanus, Molina locis cit.

Contra quos etiam multi non secus disputant, tanquam si de re ipsa esset controuersia. Sed vt rectè aduertit Vasquez c. 2. & perspicuum est legendi Caietanum hic, auctores isti in re aliud non volunt, quam creaturas omnes in quolibet *Nunc* aut instanti, non temporis, sed ipsius æternitatis, quæ tota simul est, tunc, quando sunt, esse præsentis & coexistere æternitati ipsius Dei; quod in re, iuxta modum antea explicatum, verissimum est.

Potius igitur improbandus loquendi modus, cum de re inter omnes constet quia de fide est, mundum, adeoque res istas ab æterno non fuisse creatas ac productas: nec verò aliud *Esse* reale ac proprium habere, quam creatum & productum; nec aliunde, quam per creationem seu productionem, vt antea dictum. S. Thomas verò locis cit. aut solum loquitur de præsentia obiectiua, vt post Heræum in 1. d. 38. item Egidium, Syluestrum, Dezam (Thomistæ omnes) intelligunt Valentia & Vasquez cap. 5. aut loquitur iuxta sensum secundæ partis antea traditæ, vt post Capreolum, Ferrariensem, Caietanum, Catharinum, Hispaniensem existimat Gillius loc. cit. cap. 16. num. 6. An verò res aliqua creata poterit produci ab æterno, inferius dicitur disp. 6.

DVBIVM III.

An, et quæ ratione proprium Dei attributum sit, esse vnum.

S. Thom. 1. p. q. 11. aa. 4.

18 **N**Otandum primo, dupliciter aliquid vnum dici posse; primo absolutè ac præcisivè; quæ ratione dicitur passio (simplex) entis, & à S. Thomæ hic q. 11. a. 1. alijsque communiter in negatione diuisionis (sicut in pluribus talia, quæ ipsum est) posita esse, censetur, non tamen simul negando, seu excludendo consortium siue coexistentiam aliorum similium, seu plurium entium eiusdem rationis; quomodo Socrates dicitur vnus homo; cum tamen interim vtiq; plures sint homines eiusdem rationis cum Socrate. Secundo dici potest aliquid vnum exclusivè, quatenus videlicet simul excludit consortium, siue coexistentiam aliorum similium, seu alterius entis eiusdem rationis, secundum quam dicitur vnum; quo modo res aliqua propriè vnica dicitur, vt sol est vnus in terris, non tamen vnus homo, vnus equus; quia licet quilibet homo, & quilibet equus sit vnus tantum, absolutè tamen sunt plures in terra homines, plures equi. Obseruat autem S. Thomas eadem quaest. 11. artic. 2. ad 4. iuxta nostrum concipiendi

modum, adeoque ratione primum esse, & concipi ens; deinde diuisum ab alio; tertio vnum (sive indiuisum in se, vel à se) quarto multitudinem.

2 Notandum secundo, tametsi quidem omne ens, etiam per aggregationem, aliquo modo vnum dici possit, secundum rationem indiuisiōis, seu negationem diuisiōis in plura talia, cum etiam cumulus quisque lapidum, aut aceruus granorum frumenti vnius sit cumulus, non plures tales; tamen ens id, quod solum per aggregationem vnum est, simpliciter esse plura entia, non quidem talia, quales est ipsum vnum per aggregationem; sed secundum aliam rationem entis, qualis in singulis aggregatum constituentibus reperitur; v. g. cumulus lapidum vnus est secundum rationem cumuli, sed secundum rationem lapidis, non est vnus, sed plures lapides.

Et hoc modo generatim de ente loquendo, prout est quiddam commune vni per se, vel per aggregationem, vnum, secundum certam rationem entis, non est simplex passio cuiuslibet entis, sed distincta, siue sub diuisiōe, vnum vel multa talia; ita vt quodlibet ens, quod est tale ens v. g. lapis, vel sit præcisè vnum tale, vel multa talia; vt rectè declarat Caietanus hic q. 11. a. 1. Quamquam S. Thomas eadem q. 11. a. 1. ad 2. & infra q. 3. d. art. 3. vbi de eadem diuisiōe entis passione loquitur, eam paulò aliter videatur intelligere, ita vt cum omne ens dicitur vnum vel multa, vnum idem significet, quod simplex; multa verò qualemunque compositionem denoret; quæ explicatio, probatur etiam Gregorio de Valentia hic q. 11. p. 1. & per se quidem omnino vera est; sed priorem non tollit: vti etiam vtramque probabilem censet Suarez tom. 1. metaph. disp. 4. sect. 4.

3 His positis, cum per se constet, Deum non esse ens per aggregationem, cum sit ens simplicissimum, ex dictis q. 2. dub. 1. solum est quæstio, de vno, prout est simplex passio omnis entis; quæ etiam vocatur vnitatis transcendens, & communiter recepta diuisiōe triplex constitui solet, apud Alensem 1. p. q. 13. memb. 3. Albertum 1. p. tract. 6. q. 24. & fere Caietanum opusc. de ente & essentia cap. 4. q. 6. nimirum generica, specifica, indiuidualis, seu numerica; sub generica autem & specifica comprehenditur etiam vnitatis formalis; quæ in genericam & specificam diuiditur, apud Caietanum loco cit. & definitur, Rei communis in seipsa, siue in sua natura indiuisio. Indiuidualis autem, Indiuisio rei singularis in seipsa. Vnum singulare verò iuxta S. Thomam quæst. 9. de potent. art. 7. & hic q. 11. art. 2. diuiditur in vnum, quod propriè est principium numeri, & vnum, quod non est principium numeri, sed conuertitur cum ente singulari. Vtrius autem modo vnum vnitatis indiuiduali, rursum aliud est vnum secundum naturam, seu vnitatis naturæ; aliud vnum secundum suppositum, seu vnitatis suppositi, iuxta S. Thomam in 3. p. q. 3. a. 6. ad 1. & in 3. dist. 1. q. 2. a. 3. In præsentia autem quæstio potissimum est de vnitatis indiuiduali; idque non solum si ea sumatur absolute, & cum præcisione, sed etiam cum exclusione; ita vt quæstio sit non solum, an Deus sit vnus indiuidualiter, seu vnus numero, sed etiam an sit vnus numero, aut specifica. Ita omnes fere Doctores; & patet ex dictis supra quæst. 2. dub. 1. vbi diximus, Deum non

4 Assertio I. Deus non est vnus vnitatis generica, aut specifica. Ita omnes fere Doctores; & patet ex dictis supra quæst. 2. dub. 1. vbi diximus, Deum non

esse compositum ex genere & differentia. Qua ratione etiam colligitur, Deum propriè etiam non esse vnus vnitatis formalis; quia non habet naturam aliquam communem, vt inferius dicemus: etsi alio sensu possit dici vnus vnitatis formalis; quia est vnus vnitatis naturæ, seu quia habet naturam, quæ est vna in seipsa, etiam abstrahendo ab vnitatis numerica; non tamen genericam aut specificam, vt dictum.

Assertio II. Deus secundum naturam non solum est vnus vnitatis indiuiduali, sed etiam vnus. Hoc tradit S. Thomas hic q. 11. & d. 24. q. 1. a. 1. & q. 9. de potent. a. 7. & a. 3. & in 1. d. 2. a. 1. cont. gent. cap. 42. alijque Doctores ibidem suis locis, speciatim Bonaventura, Durandus, Heruzus, Bassolis, Ariminenfis cit. dist. 24. Et quoad rem est de fide, ex omnibus Symbolis; præcipuè ex Nicæno, & S. Athanasij; contra varios variorum errores ac insanias.

I. Contra Gentiles Idololatrias, qui pro multitudine certorum corporum, puta animalium, statuarum, &c. Deos multiplicarunt. Quos ex instituto redarguit sacra Scriptura Psal. 113. Sap. 13. 14. 15. Isa. 44. & 46. Ierem. 10. Baruch cap. 6.

II. Contra Valentinum & Valentinos hæreticos, qui constituerunt duo rerum principia, adeoque Deos, quorum vnum dixere profundum, alterum silentium; ex quibus etiam triginta Hænos (Deos quasi secundarios) productos statuerunt, apud Irenæum, Philastrium, Augustinum, Theodoretum, Damascenum in libris de hæresibus.

III. Contra Carpoeratem, Apellem, adeoque contra Gnosticos & Apellias; item contra Manetem & Manichæos, qui duo prima principia, natura & voluntate sibi contraria statuerunt; bonum & malum; & hunc quidem Deum tenebrarum, & authorem creaturæ visibilis & corporeæ; illum verò Deum & authorem lucis incorporeæ & inuisibilis, apud citatos & Eusebiu lib. 5. hist. cap. 13.

IV. Contra Cerdonem & Marcionem, qui duos Deos voluntate contrarios, vnum veteris, alterum noui Testamenti authorem; illum iustum, & mundi Creatorem; hunc bonum ac misericordem, & Patrem Christifide docuerunt, apud Irenæum lib. 1. c. 28. & 29. Epiphanium hæresi 41. Tertullianu lib. 1. aduersus Marcionem c. 6. & Eusebiu lib. 4. hist. c. 10.

V. Contra Tritheitas, qui diuinam naturam in tres personas diuidebant, tresque Deos esse asseruerunt, quales fuerunt Peratæ apud Theodoretum lib. 1. hæres. fab. c. 18. item Philoponus apud Nicephoru lib. 18. hist. c. 48. & tribuitur à nonnullis etiam Ioachimo Abbati, & immerito Raimundo Lullo, de quibus suo loco in materia de Trin. Quem errorem renouauit etiam nostro tempore Valentinus Gentilis; qui tamen postea in Arianismum declinauit.

Probatu verò assertio aperte, primo ex Scriptura Deut. 4. v. 35. Dominus ipse est Deus; & non est alius præter eum. Deut. 6. v. 4. Dominus Deus noster Deus vnus est, 1. Reg. 2. v. 2. Nec enim est alius extra te. Psal. 17. v. 32. Quis Deus præter Deum nostrum? & Psal. 85. v. 10. Tu es Deus solus.

Secundo probatur testimonijs totius quasi humani generis. Hæc enim fuit sententia omnium pene Philosophorum, Græcorum, Arabum, Latinorum; quam inter eos etiam Sybillæ tradiderunt, vt videre est apud Eugubinum lib. 3. 4. & 5. perenn. Philosoph. Bene

Plato in Timæo, & Aristoteles lib. 1. & 8. Physic. & lib. 12. Metaph. Sed ex SS. Patribus, hanc veritatem ex instituto propugnarunt Tertullianus in Apologetico contra Gentiles, Lactantius lib. 1. diuin. Instit. Cyprianus lib. de Idolorum vanitate, Athanasius Orat. cont. idola, Damascenus lib. 1. de fid. cap. 5. & alij.

Tertio probatur assertio euidenter ratione naturali. Licet enim quidam dixerint, vnitatem Dei, non esse demonstrabilem; in quibus Ockamin 1. d. 2. q. 10. Bassolis q. 3. a. 3. Maior q. 1. concl. 3. Petrus de Alliaco q. 3. a. 3. Gabriel d. 2. q. 10. a. 2. & Cassalius lib. 1. de quadripart. Inst. cap. 17. & 18. contrarium tamen est verum, & omnino tenendum, vt in simili de existentia Dei pluribus dictum, q. 1. dub. 3. quæ huc etiam accommodari possunt; eademq; est communis sententia Theologorum, qui ex instituto plures huius rei demonstrationes afferunt; nominatim S. Thomas hic q. 11. a. 3. & lib. 1. cont. gent. cap. 42. Alensis 1. p. q. 14. mem. 2. & 3. Albertus in Sum. tract. 6. q. 29. Bonauentura, Richardus, Durandus, Scotus, & alij in 1. d. 2. Mihi satis efficaces videntur tres rationes illæ, quas assert. S. Thomæ hic cit. a. 3.

Prima ratio petitur ex simplicitate & actualitate Essentia diuinæ. Nam si Deus est essentialiter per hoc ipsum Deus, per quod est hic Deus; tum fieri non potest, vt essentia eius multiplicetur numero, & communis sit pluribus Dijs, adeoque vt sint plures Dij. Sed Deus plane per hoc ipsum essentialiter est Deus, per quod est hic Deus: Ergo impossibile est, vt essentia eius multiplicetur numero, & communis sit pluribus Dijs; adeoque vt sint plures Dij. Maior probatur tum à simili: Si enim Socrates per id esse homo, per quod est hic homo, tum sicuti non possunt esse plures Socrates, ita etiam non possent esse plures homines. Tum ratione. Quia differentia individualis non potest multiplicari, aut esse communis pluribus, vt patet: Si ergo differentia individualis constituit ipsam etiam essentiam alicuius rei, aut saltem est de essentia ipsius, fieri non potest, vt ipsius rei essentia multiplicetur. Minor probatur ex dictis de attributis & simplicitate Dei; illic enim ostensum est, non solum nullam esse compositionem in Deo ex natura & supposito, vel etiam hæc eicitate; sed etiam omnes perfectiones & attributa absoluta esse de essentia Dei.

Dicit aliquis; hoc argumentum solum probare, non posse esse plures Deos eiusdem nature & essentia; nihil tamen ob stare, quo minus plures sint Dij, diuersæ rationis & essentia. Respondeo; imo hoc ipsum etiam planè eadem ratione refelli. Nam ratio nature & essentia diuinæ in se non potest esse varia & multiplex, sed vna & eadem; quæ simul tota, cum omnibus attributis affirmatiuis & negatiuis, quæ de Deo in hoc tractatu demonstrantur, vniformiter conuenire debet Enti cui libet, quod est verus Deus; vt ex hoc tractatu liquet.

Secunda ratio petitur ex infinitate Dei; quam ita expono. Impossibile est, vt sint plura secundum naturam entia in ratione Entis simpliciter infinita: Ergo etiam impossibile est, vt sint plures Dij. Consequentia patet. Quia Deus est ens simpliciter infinitum per essentiam, ac in ratione Entis, ex qua st. 4

dub. 1. Antecedens probatur. Quia ad rationem Entis simpliciter infiniti secundum essentiam pertinet, vt vel formaliter, vel eminenter habeat omnem omnino perfectionem possibilem; vt ibidem dictum: sed impossibile est, vt secundum naturam plura sint talia Entia, quæ formaliter aut eminenter omnem contineant perfectionem possibilem: Ergo impossibile est, vt plura secundum naturam sint entia simpliciter infinita in ratione Entis.

Minor hæc probatur, quia nullum istorum Entium formaliter aut virtualiter continet perfectiones alterius; non formaliter, quia sunt nature numero distinctæ; ac proinde individua natura, & proprietates nature vnus, non sunt formaliter in altero; nec eminenter; quia si essent eminenter; tunc vnum illorum posset esse causa nature individua & perfectionum naturalium alterius; quod est impossibile: tum quia impossibile est, vt plura sibi inuicem in eodem genere sint causa: tum quia impossibile est, vt Ens causatum seu causabile sit Deus.

Et confirmari potest idem argumentum. Quia perfectiones essentielles Dei, etiam in individuo spectatæ, non possunt non esse perfectiones simpliciter, quæ proinde formaliter esse debent in Ente simpliciter infinito, vt ibidem dictum: atqui hoc ipso, quod entia secundum naturam multiplicatur, perfectiones essentialiter vnus in individuo, neque sit formaliter esse in altero; alioquin enim hoc ipso non essent plura entia secundum naturam, sed vnus: Ergo impossibile est, vt sint plura entia secundum naturam simpliciter infinita in ratione Entis. Vnde & antiqui Philosophi inquit S. Thomas, quasi ab ipsa coacti veritate ponentes principium infinitum, posuerunt vnum tantum principium.

Tertia ratio sumitur ab vnitatem ordinis, qui in mundo cernitur. Omnia enim, quæ in mundo sunt, videmus esse optimè ordinata inter se; ita vt vnus sit ac firma lege seruiat alteri; & alterum sit causa alterius, &c. Ergo necesse est, esse quandam primum ac supremum moderatorem, à quo omnia ordinentur: atqui non potest esse primus & supremus moderator ordinans omnia, nisi sit vnus tantum: Ergo necessariò est vnus tantum. Minor hæc probatur. Quia quod est primum in aliquo genere, debet esse perfectissimum ac per se tale, non per accidens: atqui nisi moderator ille sit vnus tantum, non erit perfectissimus, ac per se talis: non perfectissimus; quia melius multa reducitur in vnum ordinem per vnus, quæ per multos: nec per se; quia per se vnus vnus tantum est causa; multa verò non sunt causa vnus; nisi per accidens, in quantum scilicet sunt aliquo modo vnus. Cum igitur illud, quod est primum, sit perfectissimum & per se, non per accidens; necesse est, vt primum reducens omnia in vnum ordinem, sit vnus tantum; quod est Deus.

Assertio III. Deus est proprie vnus vnitatem illa individuali transcendentali. Ita ex communi S. Thomæ, Bonauentura, Durandus, Heruzus, Bassolis, Ariminenfis cit. d. 24. Marsilius in 1. q. 27. a. 1. contra Iandunum, & alios, quorum meminit S. Thomas q. 9. de potent. a. 7. qui dicebāt, Deum improprie solum esse vnus vnitatem transcendentali. Sed est falsa sententia. Vnitatem enim transcendentalis sequitur Ens: Ergo sicut Deus proprie est ens, ita proprie est vnus; præsertim

cum ratio indiuisiōnis in seipso illi vel maxime conueniat. Nec verum est, vnitatem transcendentem, quicquid sit de prædicamentali, aliquid accidens superaddere Enti, vt ex communi dictum. Nec vnitatis illa dicitur priuatio strictè, quasi aptitudinem ad oppositam formam in subiecto supponat; sed late, quia supponit subiectum. Neque Deus dicitur sua vnitatis, aut ipsa vnitatis. si hæc sumatur formaliter, pro negatione; sed fundamentaliter, quatenus priuatio etiam inuoluit fundamentum.

Assertio IV. Deus non est vnus indiuidualiter secundum suppositum, seu vnitatem suppositi. Est de fide, ex materia de Trinitate; vnde constat, in vna & eadem singulari natura diuina esse tria supposita, siue tres personas. Neque verò rationes, quas contra pluralitatem seu diuisiōnem indiuidualem naturæ diuinæ attulimus, pugnant contra pluralitatem personarū in vna & eadem natura diuina, vt partim consideranti patebit, partim suo loco magis declarabitur.

Assertio V. Etsi quidem Deus non sit proprie vnus numero, iuxta vsum vocabulorū magis receptum; nihil tamen obstat, quo minus dicatur vnus numero, si numerus paulo latiori acceptione extendatur ad transcendentem. Primam partem tradunt S. Thomas hic q. 11. a. 3. ad 2. & in 1. d. 24. q. 1. a. 1. & q. 9. de potentia a. 7. cum suis ibidem, Bonauentura in 1. d. 24. a. 1. q. 1. Richardus a. 1. q. 1. Scotus q. vn. Basilis q. vn. a. 2. Aureolus a. 4. Henricus in Sum. art. 29. q. 7. qui posteriores, excepto S. Thomæ, absolute negant, Deum esse vnum numero. Quo modo sæpe loquuntur etiam Patres, Ambrosius lib. 8. in cap. 18. Lucæ, Basilus epist. 14. Bernardus lib. 5. de considerat. Item Rufinus in exposit. Symboli, in illa verba, *In vnum Deum*.

Ex quibus etiam sumitur ratio I. Quia vnum numero, iuxta vsum vocabulorum magis receptum, est principium numeri, seu multitudinis existentis, aut saltem possibilis, secundum idem nomen; ita enim dicimus Socratem esse vnum numero hominem; quia sunt plures secundum idem nomen; quorum numerandorum principium esse potest Socrates; at verò Deus nullo modo est multiplicabilis; non ergo ita proprie dicitur, Deus est vnus numero. Et hanc rationem habent Rufinus & S. Bernardus locis cit. qui propterea etiam dicunt, Deum vnum dici, non numero, sed vniuersitate. II. Quia apud Philosophos recepto loquendi vsu, numerus est multitudo non qualibet, sed in quantitate discreta, quæ constat vnitatibus quantitatis, vt patet ex Aristotele in prædicamento Quantitatis: talis autem vnitatis numerica non conuenit Deo, vt patet. Quo sensu etiam Basilus loc. cit. dixit, Deum non esse vnum numero, quia numerus est *corporalis natura*.

Secundam partem tradunt Alensis 1. p. q. 13. m. 3. Ariminenfis d. 24. q. 1. a. 2. Marfilus q. 27. a. 1. Mayron. q. 4. prolog. & videtur communis. Probat. Quia omnis multitudo entium constituit numerum saltem transcendentem: sic enim etiam dicimus esse tres personas diuinas; item duas naturas & voluntates Christi; iuxta ipsius Scripturæ & Ecclesiæ doctrinam: atqui ex omni vnitatis multiplicata coalescit multitudo; ergo etiam ex omni vnitatis multiplicata coalescit numerus. Ergo cum Deo proprie conueniat vnitatis transcendentalis, ea simul

iuncta cum alijs entibus creatis, quibuscum in ratione saltem analogica entis conuenit, constituit numerum: ac proinde rectè hoc modo dici poterit, Deus vnus numero, hoc est, qui cum & in se sit indiuisus, & diuisus ab alijs entibus, vna cum iisdem possit numerum constituere. Accedit quod etiam si Deus secundum rationem Deitatis, non possit dici vnus numero positue; quasi nimirum connumerabilis alijs sub ratione eiusdem nominis; potest tamen dici vnus numero negatiue; non quia sit vnus ex aliquo numero secundum idem nomen, sed quia in seipso caret numero; quo modo etiam Solem dicimus vnum numero Solem. Neque contra hanc sententiam hoc modo explicatā vim habent argumenta, quæ ab oppositè sententiæ authoribus adferuntur.

Assertio VI. Deus secundum essentiam est maxime vnus; adeo vt nulla res creata, vlla potètia ad vnitatis eius perfectionem possit pertingere. Ita S. Thomas hic q. 11. a. 4. & in 1. d. 24. q. 1. & communis omnium Doctorum; quam sæpe etiam tradunt Patres, maxime cum Deum vocant ipsam *Vnitatem*; in quibus sunt Ambrosius in Symbolum Apost. cap. 1. Marius Victorinus libro 1. contra Arium, Anselmus in prolog. cap. 18. post antiquos Philosophos, apud Eugubinum lib. 3. perenn. Phil. cap. 5. 6. 7.

Probat. & declaratur ratione S. Thomæ. Quia vnus, idem est, quod Ens indiuisum; ac proinde id est maxime vnus, quod est maxime Ens, & maxime indiuisum; sed Deus est maxime Ens, vt patet ex dictis, & maxime indiuisum, quod probatur. Quia tametsi indiuisio, pro vt formaliter est priuatio diuisiōnis rei cuiusque in se, siue in seipsa, excludens scilicet pluralitatem sub eodem nomine & ratione, non recipiat magis ac minus; recipit tamen absolute spectata, secundum quod & vnde cunque maiorem vel minorem indiuisiōnem & simplicitatem coniunctam habet; & ipsa diuisio, quam negat, est minor; vel magis etiam (non solum secundum actum, sed etiam secundum potentiam) diuisiōnem eiusdem generis negat. Quo modo vnum specie magis vnum est, quam vnum genere; & vnum numero magis, quam vnum specie; & rursum vnum numero magis hoc modo vnum est, cui repugnat omnis multiplicatio numerica, etiam in sua specie, quam id, quod solum habet actualem indiuisiōnem numericam; & rursum vt raris modo illud, quod magis simplex est, ac minus habet in se compositionis.

Iam verò natura diuina, siue Deus secundum naturam ita vnus est indiuiduè vnitatis, seu indiuisiōne non solum actuali, sed etiam potenciali, vt implicet contradictionem, esse plures numero Deos; quod nulli naturæ creatæ conuenit. Deinde etiam non habet in se, siue in sua essentia, pluralitatem vllam, etiam secundum quid, seu in quocunque genere entis, ob summam simplicitatem, vt dictum quæst. 2. dub. 1. Est ergo Deus maxime vnus. Et confirmatur. Quia vnum opponitur diuisiōni & multitudini; Ergo vbi est maior indiuisio, & minor pluralitas, est etiam maior vnitatis; in Deo est maior indiuisio, & minor pluralitas, quam in re vlla creata esse possit, vt dictum, Ergo, &c.

Nec obstat, quod in Deo sint plures personæ. Nam ea pluralitas non est in ipsa natura, siue secundum naturam; sed in personis, in quibus non est in Deo vnitatis,

vt dictum, sed Trinitas. Dices. Hinc saltem confe-
qui, maiorem esse vnitatem vnus cuiuslibet perso-
næ diuinæ, quam naturæ: quia hæc admittit plurali-
tatem personarum; quam illa excludit. Respon-
deo, negando assumptam sequelam. Cum enim,
ratio summæ vnitatis consistat in negatione omnis
diuisionis, seu multitudinis realis, tam actualis,
quam potentialis, iam verò & Deus, siue natura di-
uina, & persona quælibet, ex æquo careant omni
diuisione & diuisibilitate à parte rei, non potest vri-
tas perfectior & maior esse vnus, quam alterius. Nec
pluralitas impedit vnitatem rei, nisi quæ vel rem,
ipsam à parte rei diuidit, vel constituit, vel saltem,

cum ea compositionem facit: quorum nihil Trini-
tati personarum conuenit, respectu naturæ diuinæ;
neque enim vel natura diuina ea Trinitate diuiditur,
aut plurificatur: neque constituitur; neque vna
cum ipsa compositionem ullam facit; sed cum tri-
bus personis ipsa, in se vna & simplicissima existens,
perfectissime identificatur, vt dictum supra quæst. 2.
dub. 1. de simplicitate Dei, & magis patebit in ma-
teria de Trinitate. Vnde etiam S. Bernardus lib. 5.
de consid. cap. 7. & 8. ait; inter omnia, quæ vna di-
cuntur, arcem tenere vnitatem Trinitatis, qua
tres personæ in vna substantia
sunt.

QVÆSTIO VI.

De Visione, ac Incomprehensibilitate Dei, seu modo cognoscendi Deum.

S. Thomas 1. p. q. 12. aa. 13.

Absoluetur hæc quæstio duodecim dubitationibus. I. An Deus clarè & intuitiue ab intelle-
ctu creato videri possit; & an etiam oculis corporeis; ac in hac vita. II. An Deus videatur,
aut quidditatiue videri seu cognosci possit, per aliquam similitudinem vel speciem
creatam, seu cognitione abstractiua; seu intuitiua; etiam secundum potentiam abso-
lutam. III. An intellectus creatus videre Deum possit, naturalibus viribus; an potius indigeat ad
hoc supernaturali aliquo lumine & habitu, etiam secundum absolutam Dei potentiam. IV. Virum visio
effectiue procedat ab intellectu beati; & quodnam in eà re sit proprium munus luminis gloriæ. V. An,
& quanam ratione, videntium Essentiam Dei, vnus alio perfectius Deum videat. VI. Virum Deus
etiam comprehendi possit ab intellectu creato; & in quo hæc Dei Incomprehensibilitas consistat. VII.
Virum videns Essentiam Dei necessariò videat etiam relationes, seu personas; & omnia, quæ sunt for-
maliter in Deo. VIII. An à beatis, in Deo, seu Verbo, videri possint etiam creatura, & decreta libe-
ra diuinæ voluntatis. IX. Quanam ratione & modo in Verbo videantur creatura; & vnde oriatur
diuersitas visionis creaturarum in Verbo. X. Quæ, & quandonam à beatis singulis in Verbo videantur
creatura. XI. Virum saltem per absolutam Dei potentiam à creato intellectu videri possit Deus, non
vis à vlla creaturâ. XII. Virum per absolutam potentiam fieri possit, vt in Deo, seu Verbo videantur
omnia, quæ in Deo eminenter continentur. Ex quibus quatuor priores dubitationes pertinent ad cau-
sam efficientem visionis Dei; quinta verò & sexta ad ipsam per se visionem, seu modum visionis; sex
postrema ad obiectum visionis.

DVBIVM I.

*An Deus clarè & intuitiue, seu
quidditatiue ab intellectu crea-
to videri possit; & an etiam ocu-
lis corporeis; atq; in hac vita.*

S. Thomas 1. p. q. 12. a. 1. 3. 11. 12. & 13.

S. Thomas initio huius quæstionis 12. hanc quæ-
stionem de Visione & Incomprehensibilitate
Dei, seu de modo cognoscendi Deum, cum præce-
dentibus ita connectit, vt significet, in eà non expli-
cari peculiare aliquod attributum Dei; sed solum,
quod cum de perfectione Essentiæ diuinæ actum fu-
erit hætenus, consequens sit, vt inquiratur etiam, an

& quomodo à nobis ea perfectio cognosci possit.
Quia in superioribus, inquit, considerauim⁹ qualiter Deus
sit secundum seipsum; restat considerandum, qualiter sit
in cognitione nostrâ; id est, quomodo cognoscatur à crea-
tura.

Sed quia reuerà etiam Deus passim in Scripturis,
& à SS. Patribus vocatur Inuisibilis & Incomprehensi-
bilis; non immeritò potest hæc quæstio ad peculia-
ris attributi tractationem referri; latiori nimirum
aliquo significato attributi, vt dictum supra initio
huius disputationis, & quæst. 2. dub. 1.

Ad quem etiam modum Gregorius de Valentia
hæc initio quæstionis 12. hanc quæstionem referri
putat, ad explicandam de Deo passionem illam En-
tis, quæ dicitur Verum; cum alioqui S. Thomas de
veritate, prout Deo competit, speciatim ac ex insti-
tuto vix agat; licet agat de vero q. 16. in quantum est
obiectum diuinæ scientiæ.

Vt &